

บทที่ 1

บทนำ

จุดประสงค์การวิจัยในครั้งนี้ คือ เปรียบเทียบพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดของ Schutz ของครูกับทหารในระดับปฏิบัติการและระดับผู้บังคับบัญชา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญในชีวิตมนุษย์ซึ่งจัดว่าเป็นสัตว์สังคมที่ต้องการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เห็นได้จากพฤติกรรมสังคมอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือ ความใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation) เป็นความต้องการที่คนอยากอยู่ด้วยกับผู้อื่น McDougall เชื่อว่าความใฝ่สัมพันธ์เป็นสัญชาตญาณพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด (McDougall, 1908 อ้างถึงใน ชีระพร อุวรรณโณ, 2537)

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเริ่มขึ้นเมื่อบุคคลอยู่ด้วยกัน ได้รู้จักอีกฝ่ายหนึ่งและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นจะจดจำการตอบสนองของผู้อื่นต่อตนเองและค้นหาปฏิกิริยาตอบโต้ที่ทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับ เรียนรู้การมองตนเองจากสิ่งที่ผู้อื่นมองตนจากปฏิกิริยาตอบสนองเหล่านี้ มนุษย์จะมองและพัฒนาพฤติกรรมของตนเองได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนจนเกิดเป็นบุคลิกลักษณะเฉพาะตน (Identity) ของแต่ละคนขึ้น (Johnson, 1972) การรับรู้ตนเองได้อย่างถูกต้องจะทำให้มนุษย์มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถยอมรับในตนเองในตอนที่ตนเองยังบกพร่องได้มากขึ้น (Schutz, 1958) ดังนั้นพฤติกรรมจึงเป็นผลสะท้อนมาจากการเรียนรู้และเปรียบเทียบกับคนอื่น องค์ประกอบเหล่านี้จะสามารถช่วยให้มนุษย์เข้าใจพฤติกรรมของตนเองได้ชัดเจนขึ้น (Hamachek, 1982)

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น ในหลายๆด้านกล่าวคือช่วยให้มนุษย์เติบโตและพัฒนาในด้านสติปัญญาและสังคม สร้างบุคลิก ลักษณะเฉพาะคนในทางบวกและไม่ขัดแย้งในตนเอง ยอมรับความเป็นจริง เพิ่มและรักษาสุขภาพ จิต นอกจากนี้บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะผลักดันให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ชีวิตครอบครัวรวมทั้งความสำเร็จในการสร้าง มิตรภาพและความเป็นเพื่อนกับบุคคลอื่น อาจกล่าวได้ว่าพัฒนาการของมนุษย์ตามรูปแบบการ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเริ่มจากการเป็นสมาชิกของครอบครัว เมื่อประกอบอาชีพได้เข้าร่วมเป็น สมาชิกขององค์กรและเป็นสมาชิกของชุมชน มนุษย์ต้องสร้างและดำรงรักษาความสัมพันธ์กับผู้คน จำนวนมากเพื่อสนองความต้องการที่จะมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในครอบครัว องค์กร ชุมชน สังคม (Johnson, 1972)

การพัฒนาและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือองค์กรนั้นๆแล้วการเปิดเผยซึ่งกันและกันก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากถ้าไม่เปิดเผย ตนเองผู้อื่นจะไม่สามารถเป็นกระจกสะท้อนพฤติกรรมที่จะทำให้เราเรียนรู้และเปรียบเทียบ พฤติกรรมของตนเองกับคนอื่นได้ตามความเป็นจริง ซึ่งอาจส่งผลให้รับรู้ตนเองและพัฒนาบุคลิก ลักษณะของตนอย่างไม่ถูกต้อง

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ Schutz อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับ พฤติกรรม 3 มิติได้แก่ มิติการเข้าร่วม (Inclusion) แสดงขอบเขตการติดต่อของมนุษย์ การควบคุม (Control) แสดงขอบเขตอำนาจการควบคุมและมีอิทธิพล และการเปิดเผย (Openness) แสดงขอบเขต การเปิดเผยของบุคคล ซึ่งเพียงพอที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ (Schutz, 1983) ได้มีผู้นำแนวคิดนี้มาใช้ในต่างประเทศอย่างแพร่หลาย บุคคลที่มีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามแนวความคิดของ Schutz มีลักษณะดังต่อไปนี้

ลักษณะของผู้ที่มีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แบบเข้าร่วม มักจะมีลักษณะชอบ เข้าร่วมกลุ่มทางสังคม ชวนผู้อื่นเข้ากลุ่มชอบพบปะสังสรรค์กับผู้อื่น ชอบทำ กิจกรรมต่างๆร่วมกับ กลุ่มและมักเป็นฝ่ายเริ่มการสนทนากับคนแปลกหน้าก่อนแต่ในลักษณะตรงข้ามมักชอบอยู่คนเดียว ชอบเป็นตัวของตัวเอง หลีกเลี่ยงการเข้ากลุ่มสังคม หรือการพบปะสังสรรค์ ไม่ชอบสนทนากับคน แปลกหน้า

ลักษณะของผู้ที่มีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แบบควบคุม มักจะมีลักษณะต้องการเป็นผู้ดูแลบุคคลอื่น ชอบเป็นผู้ออกคำสั่ง เป็นคนตัดสินใจสำหรับตนเองและตัดสินใจแทนผู้อื่น ชอบให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตนเองและต้องการเป็นผู้ควบคุมผู้อื่น แต่ในลักษณะตรงข้ามมักไม่ชอบรับผิดชอบอะไร ไม่ชอบอยู่เหนือผู้อื่น พอใจที่จะไม่ต้องควบคุมดูแลใครหรือบอกให้ใครทำอะไร ต้องการเป็นอิสระจากการควบคุม

ลักษณะของผู้ที่มีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แบบ เปิดเผย มักจะมีลักษณะเป็นผู้ที่ชอบพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด ความลับหรือเรื่องส่วนตัวกับผู้อื่น ต้องการมีคนที่สามารถไว้วางใจได้ในระดับของเพื่อนสนิทมากกว่าแค่ความรู้จัก คู่ที่เคยแต่ในลักษณะตรงข้ามมักเป็นผู้ที่เก็บความรู้สึก ความคิด ความลับหรือเรื่องส่วนตัวไว้ในใจและไม่ต้องการบอกให้ผู้อื่นรู้ มักจะรักษาสัมพันธภาพให้อยู่ในระดับของความรู้จักหรือคนคุ้นเคย (Schutz, 1992)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของครูกับทหาร เนื่องจากเห็นว่าทั้งสองอาชีพนี้มีลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันหลายประการ ลักษณะที่เหมือนกันคือทั้งสองอาชีพนี้มักได้รับเชิญให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือกิจกรรมทางสังคมอยู่เสมอ เมื่อพิจารณาถึงด้านลักษณะของงานทั้งอาชีพครูและอาชีพทหารล้วนเป็นงานราชการที่มีเงินเดือนประจำ มีเงินบำเหน็จ บำนาญ มีการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนและเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายจึงต้องมีการประสานงานกันภายในหน่วยงานและองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้นจึงมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆอยู่เสมอ

ส่วนลักษณะที่แตกต่างกันคือความมาก-น้อยของพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้แก่พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม การควบคุมและมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นและการเปิดเผย กล่าวคือครูและทหารมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความชอบเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม ชอบทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับกลุ่ม ชอบเป็นผู้ออกคำสั่ง เป็นผู้ควบคุมผู้อื่น ไว้วางใจและชอบพูดคุยเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกของตนเองกับผู้อื่นในระดับที่แตกต่างกัน โดยแต่ละอาชีพมีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังนี้

พฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของครู

ครู มีหน้าที่ในการสอนและให้บริการแก่สังคมตามความมุ่งหมายของทางราชการ เมื่อพิจารณาถึงหน้าที่ของครู ครูจึงเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ อบรม สั่งสอน ดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยและศีลธรรมอันดี นอกจากนี้เพื่อเป็นการให้บริการแก่สังคม ครูยังต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนและชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง โรงเรียน บ้านและชุมชนอีกด้วย

จากการวิจัยของ Coats, Brown และ Ryan พบว่าคณาบดีวิทยาลัยชุมชนของรัฐมิสซิสซิปปีมีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านชวนผู้อื่นเข้ากลุ่ม ควบคุมผู้อื่นผู้อื่นควบคุมตนเอง เปิดเผยต่อผู้อื่น ผู้อื่นเปิดเผยต่อตนเองและระหว่างคณาบดีที่มีประสิทธิภาพกับคณาบดีที่ไม่มีประสิทธิภาพพบว่าพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านชวนตนเองเข้าร่วมกลุ่มและการต้องการให้ผู้อื่นชวนตนเองเข้าร่วมกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (Coats, Brown, & Ryan, 1996)

พฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของทหาร

ภารกิจที่สำคัญของทหาร คือการปกป้องประเทศ รักษาความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ชาติบ้านเมืองและพัฒนาประเทศ (กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2525) เนื่องจากภารกิจที่สำคัญนี้กองทัพจึงต้องมีการจัดระบบองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีเอกภาพในการบังคับบัญชา มีการประสานงานที่ดี มีการบริหารงานอย่างรัดกุม รวมทั้งมีงบประมาณ และอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน (ชัยชนะ สุภกร โกศัย, 2524)

Schutz อธิบายพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของทหารว่าในการทำงานให้ได้ผลดีนั้น ทหารควรมีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านชวนผู้อื่นเข้าร่วมกลุ่ม เปิดเผยกับผู้อื่น ผู้อื่นชวนตนเองเข้าร่วมกลุ่ม ผู้อื่นเปิดเผยกับตนเองในระดับต่ำ ส่วนด้านผู้อื่นควบคุมตนเองควรอยู่ระดับปานกลางและด้านควบคุมผู้อื่นควรอยู่ระดับสูงมาก (Schutz, 1984)

จากการวิจัยของ Barber ซึ่งศึกษาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของทหาร พบว่าทหารบางคนต้องการเป็นผู้ควบคุมสถานการณ์ แม้ว่าบุคคลที่อยู่ภายใต้สถานการณ์นั้นจะเป็นผู้อื่นก็ตาม ต้องการการเปิดเผยจากผู้อื่น เต็มใจที่จะเปิดเผยตนเอง (Barber, 1990)

ในประเทศไทย ครูและทนายมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนประกอบด้วยระดับปฏิบัติการ และระดับผู้บังคับบัญชาซึ่งแต่ละระดับมีหน้าที่ ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันหากจำแนกตามหน้าที่และลักษณะงานพบว่าเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการและระดับผู้บังคับบัญชามีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนี้

ลักษณะของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ

เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้ที่ปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

ดังนั้นเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ จึงต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและมีการประสานงานที่ดี

ลักษณะของผู้บังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติการต่างๆภายในหน่วยงานของตน โดยมีขอบเขตความรับผิดชอบ 2 ประการ คือปฏิบัติการกิจให้ลุล่วงและดูแลสวัสดิภาพของผู้ใต้บังคับบัญชา (ศูนย์การทหารราบ, 2532) ผู้บังคับบัญชาจึงเป็นผู้ออกคำสั่ง ควบคุมดูแล และตัดสินใจแทนผู้อื่นในบางสถานการณ์ ทราบข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับงานของตนเป็นอย่างดี รักษาความลับที่สำคัญของหน่วยงาน วางแผนงานและจัดระบบองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาในประเทศไทยผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีการนำแนวคิดของ Schutz มาศึกษากับทหารและครูเลย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดของ Schutz ของครูและทหารโดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของทั้งสองอาชีพ

ทฤษฎี และแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดของ Schutz

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดของ Schutz หรือ อิลิเมนต์ บี (ELEMENT B) เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดไฟโร (FIRO มาจากชื่อเต็มว่า Fundamental Interpersonal Relationship Orientation)

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดไฟโร (FIRO) เสนอโดย William Schutz ในปี ค.ศ. 1955 ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกในวารสาร Human Relations ในหัวข้อ “What makes team productive?” เมื่อปี ค.ศ. 1958 กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) ว่าเป็นการรวมตัวกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนที่มาอยู่ร่วมกันในช่วงเวลาเฉพาะช่วงหนึ่งจนมีผลต่อความคิด ความรู้สึกและการกระทำซึ่งกันและกันในสถานการณ์นั้นๆ จนกระทั่งพฤติกรรมของคนหนึ่งอาจจะปรากฏอยู่ในอีกคนหนึ่งด้วย (Hamachek, 1974 อ้างถึงใน Schutz, 1958) และอาจเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดไฟโร แบ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็น 2 ส่วน คือ

1 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับพฤติกรรม (Behavior) เรียกว่า ไฟโร-บี (FIRO-B) แบ่งเป็น 3 มิติ (Schutz, 1958) ได้แก่

มิติการเข้าร่วม (Inclusion)

หมายถึง พฤติกรรมความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลที่เป็นไปในลักษณะของข้อของการปลีกตัวออกห่าง และข้อของการเข้าร่วม การเป็นส่วนหนึ่งของการอยู่ร่วมกัน

มิติการควบคุม (Control)

หมายถึง พฤติกรรมเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล และในส่วนของอำนาจ อิทธิพล หรือการบังคับบัญชา

มิตีการผูกพัน (Affection)

หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นเรื่องของความรู้สึกส่วนตัวทางอารมณ์ระหว่างบุคคล 2 คน โดยเฉพาะระดับของความรักและความเกลียด

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับความรู้สึก (Feeling) เรียกว่าไฟโร-เอฟ (FIRO-F) ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่

มิตีความสำคัญ (Significance)

มิตีความสามารถ (Competence)

มิตีความชื่นชอบ (Likability) (Schutz, 1958)

ได้มีผู้นำทฤษฎีนี้ไปใช้อย่างกว้างขวางและในปี ค.ศ. 1980 มีผู้นำทฤษฎีนี้ไปประยุกต์ใช้ในองค์การเรียกว่า Human Element ต่อมาในปี ค.ศ. 1987 ซึ่งนับจากก่อตั้งทฤษฎี 37 ปี Schutz ได้ปรับปรุงทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดไฟโร (FIRO) ใหม่โดยแบ่งเป็น element ประกอบด้วย

ELEMENT B ปรับปรุงมาจากทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดไฟโรในระดับพฤติกรรม (FIRO-B) ประกอบด้วย 3 มิติ คือ

มิตีการเข้าร่วม (Inclusion) เป็นมิติของการเข้า-ออก (IN-OUT)

หมายถึง ขอบเขตของการติดต่อของมนุษย์ เช่นบางคนชอบการเข้าร่วมกลุ่มมาก ชอบที่จะไปงานเลี้ยงต่างๆและทำสิ่งต่างๆร่วมกับกลุ่มแต่บางคนชอบที่จะอยู่คนเดียว ชอบที่จะเป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบเป็นฝ่ายเริ่มต้นการสนทนากับคนแปลกหน้าก่อน ชอบความเป็นส่วนตัวและหลีกเลี่ยงงานเลี้ยงต่างๆ

มนุษย์ทุกคนมีความชอบต่างกันมีความปรารถนาที่จะอยู่กับผู้อื่นหรืออยู่คนเดียว อยู่ในกลุ่มหรือหลีกเลี่ยงกลุ่ม ความแตกต่างนี้มีระดับตั้งแต่บุคคลรู้สึกเป็นทุกข์เมื่ออยู่ตามลำพัง (Oversocial) จนถึง บุคคลรู้สึกเป็นทุกข์ เมื่อมีผู้อื่นปรากฏอยู่ (Undersocial)

มิตีการควบคุม (Control) เป็นมิตีของการอยู่เหนือกว่า-อยู่ใต้กว่า(TOP-BOTTOM)

หมายถึง ขอบเขตอำนาจการควบคุมและมีอิทธิพล บางคนมีความสุขเมื่อเขาได้รับมอบหมายให้ดูแลผู้อื่น ชอบที่จะเป็นเจ้านาย เป็นผู้สั่ง หรือเป็นผู้ทำการตัดสินใจสำหรับตนเอง และผู้อื่นแต่บางคนชอบที่จะไม่ต้องควบคุมหรืออยู่เหนือผู้อื่น พอใจที่จะไม่เคยบอกให้ใครทำอะไร และพยายามค้นหาสภาพที่ไม่ต้องรับผิดชอบอะไร

มนุษย์มีความแตกต่างกันในความปรารถนาที่จะควบคุมผู้อื่นหรือเป็นอิสระจากการควบคุมผู้อื่นตั้งแต่ สภาพที่บุคคลรู้สึกเป็นทุกข์เมื่อ ไม่ได้เป็นผู้ควบคุม (Autocratic) จนถึง สภาพที่บุคคลรู้สึกเป็นทุกข์เมื่อควบคุมผู้อื่น (Abdicratic)

มิตีการเปิดเผย (Openness)

เป็นมิตีที่เปลี่ยนมาจากมิตีความผูกพัน (Affection)เนื่องจากเกิดปัญหาว่าผู้ตอบแบบวัดไฟโร รู้สึกสับสนแยกความแตกต่างระหว่างความชื่นชอบที่เป็นความรู้สึกและความชื่นชอบที่เป็นพฤติกรรมไม่ได้ ดังนั้น Schutz จึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า *การเปิดเผย (Openness)* แทน (Schutz, 1967)

การเปิดเผย เป็นมิตีของการเปิด-ปิด (OPEN-CLOSE)

หมายถึง ขอบเขตการเปิดเผยของมนุษย์ บางคนได้รับความพอใจจากการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเขาสามารถพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึกของเขา ความลับ และความคิดภายในตัวเขา ชอบที่จะมีคนที่เขาสามารถไว้วางใจได้1หรือ2คนหรือมากกว่านั้น แต่บางคนพอใจกับการหลีกเลี่ยงจากการเปิดเผยกับผู้อื่นและค่อนข้างที่จะรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่นให้อยู่ในระดับที่คุ้นเคยมากกว่าระดับการเป็นเพื่อนสนิท

ELEMENT F ปรับปรุงมาจากไฟโร-เอฟ (FIRO-F) ประกอบด้วย 3 มิตี คือ

มิตีความสำคัญ (Significance)

ฉันรู้สึกว่าผู้อื่นมีความสำคัญ เมื่อเขาคงอยู่กับฉัน เขามีความหมายบางอย่าง สำหรับฉันเขามีความสำคัญต่อฉัน ในทางตรงข้ามฉันก็พยายามค้นหาว่าผู้อื่นรู้สึกว่าฉันมีความสำคัญหรือไม่ซึ่งฉันจะสังเกตได้จากการที่บุคคลอื่นให้ความสนใจต่อฉันหรือเบือนหน้าฉัน เขาสามารถจดจำฉันได้หรือลืมฉันเมื่อฉันจากไป

มิตีความสามารถ (Competence)

ฉันรู้สึกว่าคนบางคนมีความสามารถ ถ้าฉันรู้สึกว่าเขาสามารถใช้ความสามารถของเขาเองในการตอบสนองความต้องการของเขาได้อย่างเพียงพอและสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ แก้ปัญหาด้วยความสามารถของตนเอง

มิตិความชื่นชอบ (Likability)

ฉันรู้สึกว่าเขาน่าคบ ถ้าฉันชอบในสิ่งที่ฉันประพฤติและรู้สึกเมื่ออยู่ต่อหน้าเขาฉันชอบเขา เมื่อฉันชอบตัวเองเมื่ออยู่กับเขา บุคคลส่วนมากอาจจะมีความสามารถ มีความสำคัญ แต่ไม่น่าชื่นชอบเช่นจอมเผด็จการที่ชอบคบคจี

ELEMENT-S เป็นส่วนที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อวัดอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) (Schutz, 1992)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของครู
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของทหาร
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดของ Schutz ของครูกับทหารในระดับปฏิบัติการและระดับผู้บังคับบัญชา

สมมติฐานการวิจัย

1 เนื่องจากครูระดับปฏิบัติการ ต้องปฏิบัติการสอน ดูแล อบรมสั่งสอนนักเรียน และต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเสมอ

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังนี้

ครูระดับปฏิบัติการมีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังต่อไปนี้ มากกว่า ทหารระดับปฏิบัติการ

- 1.1 ชวนผู้อื่นเข้าร่วมกลุ่ม
- 1.2 เปิดเผยกับผู้อื่น
- 1.3 ต้องการชวนผู้อื่นเข้าร่วมกลุ่ม
- 1.4 ต้องการเปิดเผยกับผู้อื่น
- 1.5 ผู้อื่นเปิดเผยกับตนเอง
- 1.6 ผู้อื่นชวนตนเองเข้ากลุ่ม

2. เนื่องจาก ทหารระดับปฏิบัติการ ต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
อย่างเคร่งครัด มีระเบียบวินัย และ มีความสามัคคี

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังนี้

ครูระดับปฏิบัติการ มีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังต่อไปนี้
น้อยกว่า ทหารระดับปฏิบัติการ

- 2.1 ควบคุมผู้อื่น
- 2.2 ต้องการควบคุมผู้อื่น
- 2.3 ต้องการให้ผู้อื่นเปิดเผยกับตนเอง
- 2.4 ต้องการให้ผู้อื่นชวนตนเองเข้ากลุ่ม
- 2.5 ต้องการให้ผู้อื่นควบคุมตนเอง
- 2.6 ผู้อื่นควบคุมตนเอง

3. เนื่องจาก ครูระดับผู้บังคับบัญชา ต้องจัดระบบงาน วางนโยบายการบริหารและต้อง
ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ของชุมชน

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังนี้

ครูระดับผู้บังคับบัญชา มีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังต่อไปนี้
มากกว่า ทหารระดับผู้บังคับบัญชา

- 3.1 ชวนผู้อื่นเข้ากลุ่ม
- 3.2 เปิดเผยกับผู้อื่น
- 3.3 ต้องการชวนผู้อื่นเข้ากลุ่ม
- 3.4 ต้องการเปิดเผยกับผู้อื่น
- 3.5 ผู้อื่นชวนตนเองเข้ากลุ่ม
- 3.6 ผู้อื่นควบคุมตนเอง

4. เนื่องจากทหารระดับผู้บังคับบัญชาจะต้องเคร่งครัดในระเบียบวินัย มีความเด็ดขาดในการบังคับบัญชาผู้อื่น รวมทั้งต้องดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีขวัญ และกำลังใจที่ดีในการทำงาน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังนี้

ครูระดับผู้บังคับบัญชา มีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังต่อไปนี้ *น้อยกว่า* ทหารระดับผู้บังคับบัญชา

- 4.1 ควบคุมผู้อื่น
- 4.2 ต้องการควบคุมผู้อื่น
- 4.3 ต้องการให้ผู้อื่นเปิดเผยกับตนเอง
- 4.4 ต้องการให้ผู้อื่นชวนตนเองเข้ากลุ่ม
- 4.5 ต้องการให้ผู้อื่นควบคุมตนเอง
- 4.6 ผู้อื่นเปิดเผยกับตนเอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดของ Schutz เฉพาะส่วนที่เป็นพฤติกรรมของครูและทหารในระดับปฏิบัติการและระดับผู้บังคับบัญชา
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นทหารยศร้อยตรีขึ้นไปและครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ อาชีพ ได้แก่

ครู ระดับปฏิบัติการ ระดับผู้บังคับบัญชา และ
ทหาร ระดับปฏิบัติการ ระดับผู้บังคับบัญชา

ตัวแปรตาม คือ คะแนนพฤติกรรมจากแบบวัดอิลิเมนต์ บี (ELEMENT B) ตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ Schutz ของครูและทหาร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการรวมตัวกันของบุคคล ตั้งแต่ 2 คน ที่มาอยู่ร่วมกันในช่วงเวลาเฉพาะช่วงหนึ่งจนมีผลต่อความคิด ความรู้สึก และการกระทำซึ่งกันและกันในช่วงเวลานั้น ๆ

ในการวิจัยนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวความคิดของ Schutz เฉพาะส่วนที่เป็นพฤติกรรม

2. ทหาร หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการปกป้องประเทศ

ในการวิจัยนี้ ทหาร หมายถึง ข้าราชการทหารที่มียศตั้งแต่ร้อยตรีขึ้นไปปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดลพบุรี

2.1 ทหารระดับปฏิบัติการ ได้แก่ ข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในกองพล กรม กอง ฝ่ายงานหรือชุดปฏิบัติการต่างๆ ภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้างาน

2.2 ทหารระดับผู้บังคับบัญชา ได้แก่ ข้าราชการทหารที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้า รองหัวหน้า กองพล กรม กอง ฝ่ายงานหรือชุดปฏิบัติการต่างๆ

3. ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ให้การศึกษา การฝึกอบรมแก่เด็กชาย เด็กหญิง เยาวชน และผู้ใหญ่ในระดับต่างๆทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

ในการวิจัยนี้ ครู หมายถึง ข้าราชการครูสอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี

3.1 ครูระดับปฏิบัติการ ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนนักเรียนโดยไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย หรือหัวหน้าหมวดวิชา

3.2 ครูระดับผู้บังคับบัญชา ได้แก่ ข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย หรือหัวหน้าหมวดวิชา

4. ฉันทชนผู้อื่นเข้าร่วมกลุ่มกับฉัน หมายถึง ฉันแสดงพฤติกรรมชักชวนผู้อื่นเข้าร่วมกลุ่มกับฉัน

5. ฉันควบคุมผู้อื่น หมายถึง ฉันแสดงพฤติกรรมควบคุมและมีอิทธิพลต่อผู้อื่น

6. ฉันเปิดเผยกับผู้อื่น หมายถึง ฉันแสดงพฤติกรรมที่เปิดเผย ความคิด ความรู้สึก ความลับ หรือเรื่องส่วนตัวของฉันต่อผู้อื่น

7. ฉันต้องการชวนผู้อื่นเข้าร่วมกลุ่มกับฉัน หมายถึง ฉันต้องการแสดงพฤติกรรมชักชวนผู้อื่นเข้าร่วมกลุ่มกับฉัน

8. ฉันต้องการควบคุมผู้อื่น หมายถึงฉันต้องการแสดงพฤติกรรมควบคุมและมีอิทธิพลต่อผู้อื่น

9. ฉันต้องการเปิดเผยกับผู้อื่น หมายถึง ฉันต้องการแสดงพฤติกรรมที่เป็นการเปิดเผยความคิด ความรู้สึก ความลับหรือเรื่องส่วนตัวของฉันต่อผู้อื่น

10. ผู้อื่นชวนฉันเข้าร่วมกลุ่มกับเขา หมายถึง ผู้อื่นแสดงพฤติกรรมชักชวนฉันเข้าร่วมกลุ่มกับเขา

11. ผู้อื่นควบคุมฉัน หมายถึง ผู้อื่นแสดงพฤติกรรมควบคุมและมีอิทธิพลต่อฉัน ผู้อื่นเปิดเผยกับฉัน หมายถึง ผู้อื่นแสดงพฤติกรรมที่เป็นการเปิดเผยความคิด ความรู้สึก ความลับหรือเรื่องส่วนตัวของเขาต่อฉัน

13. ฉันต้องการให้ผู้อื่นชวนฉันเข้าร่วมกลุ่มกับเขา หมายถึง ฉันต้องการให้ผู้อื่นแสดงพฤติกรรมชักชวน ฉันเข้าร่วมกลุ่มกับเขา

14. ฉันต้องการให้ผู้อื่นควบคุมฉัน หมายถึง ฉันต้องการให้ผู้อื่นแสดงพฤติกรรมควบคุมและมีอิทธิพลต่อฉัน

15. ฉันต้องการให้ผู้อื่นเปิดเผยกับฉัน หมายถึง ฉันต้องการให้ผู้อื่นแสดงพฤติกรรมที่เป็นการเปิดเผย ความคิด ความรู้สึก ความลับหรือเรื่องส่วนตัวของเขาต่อฉัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบว่าเรามีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวคิดของ Schutz อย่างไร

2. เพื่อให้ทราบว่าเรามีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามแนวคิดของ Schutz อย่างไร

3. เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและเพื่อประกอบอาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับตนเองของนักเรียน นิสิต นักศึกษา